

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 listopada 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. od dnia 1 maja 2016 roku ustalił E. K. (1) podstawę wymiaru składek z tytułu zatrudnienia w „PPHU (...) w kwocie minimalnego wynagrodzenia, proporcjonalnie pomniejszonego do wymiaru czasu pracy, zgodnie z aneksem do umowy o pracę z dnia 15 kwietnia 2016 roku w przeliczeniu na okres miesiąca to jest w kwocie 1.387,50 zł.

W decyzji Zakład wskazał, iż w dniu 14 stycznia 2014 roku E. K. (1) została zatrudniona w oparciu o umowę o pracę na czas nieokreślony, na stanowisku specjalisty ds. obsługi klienta z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 1.680 zł. Aneksem do umowy o pracę z dnia 15 kwietnia 2016 roku płatnik składek dokonał od 1 maja 2016 roku zmiany w obowiązującej umowie o pracę, ustalając E. K. (1) niepełny wymiar czasu pracy ($\frac{3}{4}$ etatu) oraz określając wynagrodzenie na kwotę 3.200 zł. E. K. (1) powierzono stanowisko specjalisty ds. klientów strategicznych i przetargów. Z ustaleń dokonanych przez organ rentowy wynika, że w momencie podpisywania aneksu, A. K. wiedział, że E. K. (1) jest w ciąży i mimo to zwiększył wysokość wynagrodzenia z minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w 2016 roku (1.850 zł) do kwoty 3.200 zł, przy jednoczesnym zmniejszeniu wymiaru czasu pracy z pełnego na $\frac{3}{4}$ etatu. W ocenie organu rentowego, powyższe działanie miało na celu naliczenie zasiłku chorobowego i następnie macierzyńskiego od podstawy wymiaru składek w wysokości 3.200 zł i tym samym uzyskanie przez E. K. (1) wyższych świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Zdaniem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ustalenie przez płatnika powyższych warunków umowy o pracę, stanowiło naruszenie zasad współzycia społecznego i zgodnie z art.58§2 kodeksu cywilnego powoduje nieważność czynności prawnej.

W odwołaniu od powyższej decyzji E. K. (1) wniosła o jej zmianę poprzez ustalenie, że od 1 maja 2016 roku podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wynosi 3.200 zł.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, iż aneks do umowy o pracę został zawarty w dniu 15 kwietnia 2016 roku, a o ciąży dowiedziała się w dniu 30 kwietnia 2016 roku, z przeprowadzonego testu ciążowego. Ciąża została potwierdzona podczas wizyty lekarskiej w dniu 10 maja 2016 roku.

Ubezpieczona wyjaśniła, iż wynagrodzenie zostało podwyższone z uwagi na fakt iż osiągała bardzo dobre wyniki sprzedaży, które w okresie od stycznia 2016 roku do końca maja 2016 roku osiągały 35% całej sprzedaży prowadzonej przez pracowników „PPHU (...), zaangażowanie w działalność firmy, pozyskiwanie klientów, którzy dokonywali zakupów o znacznej wartości.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

Zainteresowany A. K. przyłączył się do odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnika składek A. K. prowadzi działalność gospodarczą od 2007 roku pod nazwą „PPHU (...). Zainteresowany w ramach prowadzonej działalności zajmuje się produkcją, sprzedażą ogrodzeń, a także drutu.

Przychody zainteresowanego cechuje sezonowość. Najwyższa sprzedaż produktów jest w okresie od kwietnia do października.

(zeznania zainteresowanego A. K. min.00:28:16 – 00:41:49 protokół z 12.07.2017 r. w zw. z k.70 – 70 odwrót)

Ubezpieczona E. K. (1) ukończyła studia wyższe na Wydziale Chemii.

(okoliczności bezsporne)

W dniu 14 stycznia 2014 roku pomiędzy zainteresowanym a E. K. (1) została zawarta umowa o pracę na czas nieokreślony. E. K. (1) została zatrudniona na stanowisku specjalisty ds. obsługi klienta z wynagrodzeniem miesięcznym w wysokości 1.680 zł, w pełnym wymiarze czasu pracy. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano S..

(umowa o pracę k.11)

Zgodnie z zakresem obowiązków specjalisty ds. obsługi klienta, do zadań pracowniczych powierzonych E. K. (1) należało:

- aktywne pozyskiwanie i obsługa klientów,
- wystawianie stosownych dokumentów dotyczących zamówień oraz sprzedaży to jest wycena zamówień, wystawianie faktur proforma, faktur VAT zaliczkowych, faktur VAT końcowych, paragonów, korekt sprzedaży,
- aktywne pozyskiwanie i obsługa klientów,
- fachowe i umiejętne prezentowanie produktów i usług firmy,
- asertywność oraz wnikliwa analiza potrzeb i oczekiwań klienta,
- promowanie działań usprawniających sprzedaż,
- współpraca i tworzenie prawidłowych relacji z pozostałymi handlowcami,
- utrzymanie porządku na stanowisku pracy,

(zakres obowiązków w aktach ZUS)

Jesienią 2015 roku E. K. (1) wystąpiła do A. K. z prośbą o podwyżkę. Z uwagi na fakt, iż w okresie jesienno – zimowy sprzedaż jest niższa A. K. obiecał E. K. (1) wrócić do rozmów w kwietniu.

(zeznania ubezpieczonej min.00:04:08 – 00:27:59 protokół z 12.07.2017 r. w zw. z k.69 odwrót – 70)

W związku z faktem, iż E. K. (1) osiągała zadawalające wyniki sprzedaży, z początkiem sezonu, A. K. postanowił powierzyć ubezpieczonej obsługę klientów strategicznych (firm składających zamówienia na znaczne ilości towaru), przy jednoczesnej zmianie wymiaru czasu pracy (klienci strategiczni kontaktowali się bowiem z firmą płatnika w godzinach od 9:00 do 14:00).

(zeznania zainteresowanego A. K. min.00:28:16 – 00:41:49 protokół z 12.07.2017 r. w zw. z k.70 – 70 odwrót)

W dniu 15 kwietnia 2016 roku pomiędzy „PPHU (...) reprezentowaną przez A. K. a E. K. (1) zawarto aneks do umowy o pracę, mocą którego ww. strony zmieniły wiążącą je umowę o pracę z dnia 14 stycznia 2014 roku. W miejsce dotychczasowych warunków pracy, od 1 maja 2016 roku ubezpieczona otrzymała wynagrodzenie miesięczne w wysokości 3.200 zł brutto, wymiar czasu pracy został zmniejszony do $\frac{3}{4}$ etatu, ubezpieczonej powierzono stanowisko specjalista ds. klientów strategicznych i przetargów. Pozostałe warunki umowy o pracę pozostały bez zmian.

(aneks do umowy o pracę w aktach osobowych k.6)

Do obowiązków na nowym stanowisku należało:

- realizowanie nałożonych celów sprzedażowych,
- pozyskiwanie nowych klientów hurtowych, deweloperów, hurtowni materiałów budowlanych,

- wystawianie stosownych dokumentów dotyczących zamówień oraz sprzedaży, to jest wycena zamówień, wystawianie faktur proforma, faktur VAT – zaliczkowych, faktur VAT końcowych, paragonów, korekt sprzedaży,
- aktywne pozyskiwanie i obsługa klientów,
- fachowe i umiejętnie prezentowanie produktów i usług firmy,
- organizacja zamówień i dokumentacji postępowania z klientem strategicznym,
- kompleksowe przygotowanie projektu zamówienia,
- przygotowywanie istotnych specyfikacji w zamówieniu,
- wprowadzanie ofert i stały nadzór nad pojawiającymi się ogłoszeniami o przetargach,
- zarządzanie projektami zamówieniowymi takim jak: (...) oferty biznesowe (monitoring przetargów, analiza wyników wygranych projektów), logintrade.net, platforma zakupowa.pl (opennexus) – aukcje i licytacje elektroniczne, cyberbiznes.pl (klient zagraniczny m.in. Czechy, Francja, Litwa), platformy zakupowe instytucji publicznych, PKT, PANORAMA FIRM),
- rejestracja firmy na portalach korporacji międzynarodowych typu (...) jako dostawca z branży ogrodzeniowej.

(zakres obowiązków w aktach ZUS)

Pierwszą wizytę w związku z ciążą ubezpieczona miała 10 maja 2016 roku.

W okresie od 20 do 22 maja 2016 roku ubezpieczona przebywała w szpitalu z powodu zagrażającego poronienia, była wówczas w 8 tygodniu ciąży. Do szpitala została przyjęta w dniu 20 maja 2016 roku o godzinie 20:14.

(dokumentacja medyczna – k. 55)

Przed 1 maja 2016 roku ubezpieczona obsługiwała klientów indywidualnych oraz sporadycznie klientów strategicznych. Ubezpieczona współpracowała m.in. z firmami (...) oraz (...) (realizującymi przetargi w zakresie boisk wielofunkcyjnych), które w firmie płatnika nabywały m.in. siatki ogrodzeniowe czy też całe ogrodzenia.

(zeznania wnioskodawczyni min.00:04:08 – 00:27:59 protokół z 12.07.2017 r. w zw. z k.69 odwrót – 70)

Od 1 maja 2016 roku E. K. (1) zajmowała się jedynie obsługą klientów strategicznych. Klientów tych nie było wielu, ale generowali duży obrót. Ubezpieczona obsługiwała zamówienia powyżej 20.000 zł.

Ubezpieczona wykonywała powierzone jej obowiązki pracownicze w godzinach od 9:00 do 15:00.

Pierwszy kontakt z klientem strategicznym sprowadzał się do prowadzenia rozmów z zatrudnionymi w tych firmach sekretarkami bądź asystentami (współpraca z właścicielem firmy następowała na samym końcu realizacji transakcji).

Pozostali sprzedawcy zajmowali się klientem detalicznym.

Po 1 maja 2016 r. E. K. (1) pozyskała nowego klienta strategicznego. Do realizacji transakcji doszło w okresie jej nieobecności z powodu choroby w październiku 2016 roku.

(zeznania ubezpieczonej min.00:04:08 – 00:27:59 protokół z 12.07.2017 r. w zw. z k.69 odwrót – 70, zeznania świadka E. B. k.71- 71 odwrót)

W dniu 20 maja 2016 r. E. K. (1) wystawiła 4 faktury VAT:

- na kwotę 1.314 zł (nabywca K. Z. KAMO),
- na kwotę 1.170 zł (nabywca (...) Sp. z o.o.),
- na kwotę 2.802,10 zł (nabywca W. K.),
- na kwotę 362,50 zł (nabywca P. B.).

(faktury k.60 – 63)

E. K. (1) sporadycznie wystawiała faktury klientom strategicznym , których obsługiwała.

(zeznania ubezpieczonej min.00:04:08 – 00:27:59 protokół z 12.07.2017 r.)

Realizacją zamówień (w tym załadunkiem oraz rozładunkiem czy też sprzedażą drutu) zajmował się Ł. S.. Obsługą klientów indywidualnych zajmowali się E. K. (2) oraz M. C..

(zeznania ubezpieczonej min.00:04:08 – 00:27:59 protokół z 12.07.2017 r. w zw. z k.69 odwrót – 70)

W październiku 2016 roku A. K. przyjął zamówienie od firmy (...) (z którą E. K. (1) prowadziła rozmowy) na kwotę około 40.000 zł.

(zeznania ubezpieczonej min.00:04:08 – 00:27:59 protokół z 12.07.2017 r. w zw. z k.69 odwrót – 70)

Firma (...) regularnie składa zamówienia na dostawę towaru (4 – 5 razy do roku), a wartość zamówienia wynosi od 20.00 zł do 40.000 zł.

Klienci detaliczni dokonują zamówień towaru na kwotę od 1.000 zł. (...) strategicznych klientów firmy wpływa na wzrost dochodów firmy. Ubezpieczona negocjowała ceny i konsultowała je z A. K..

(zeznania zainteresowanego A. K. min.00:28:16 – 00:41:49 protokół z 12.07.2017 r.)

A. K. wypłacał wynagrodzenie należne zatrudnianym pracownikom w formie przelewów bankowych.

(zeznania zainteresowanego A. K. min.00:28:16 – 00:41:49 protokół z 12.07.2017 r.)

W 2015 roku oprócz zatrudniania ubezpieczonej zainteresowany zatrudniał następujące osoby:

- E. B. zatrudniona od dnia 1 stycznia 2015 roku na stanowisku księgowej w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.750 zł,
- S. B. zatrudniony od dnia 12 lipca 2013 roku na stanowisku kierowcy w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.750 zł,
- J. C. zatrudniony od dnia 1 czerwca 2015 roku na stanowisku pracownika fizycznego/kierowcy w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.750 zł,
- M. C. zatrudniony od dnia 4 czerwca 2015 roku na stanowisku specjalisty ds. obsługi klienta w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.750 zł,
- P. P. (1) zatrudniony od dnia 1 września 2015 roku na stanowisku operatora linii do termicznego nanoszenia polimeru w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.750 zł,
- P. P. (2) zatrudniony od dnia 1 maja 2015 roku na stanowisku magazyniera w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.750 zł,

- N. S. zatrudniona od dnia 14 stycznia 2014 roku na stanowisku kierownika biura/dyrektora generalnego ds. zarządzania firmą w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 2.200 zł (od maja 2015 roku 11.500 zł),
- Ł. S. zatrudniony od dnia 28 lipca 2012 roku na stanowisku menadżera w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 2.000 zł,
- S. W. zatrudniony od dnia 1 grudnia 2015 roku na stanowisku pracownika fizycznego w wymiarze czasu pracy wynoszącym 1/2 etatu z wynagrodzeniem w wysokości 875 zł,

W 2016 roku oprócz zatrudniania ubezpieczonej zainteresowanej zatrudnił następujące osoby:

- E. B. zatrudniona od dnia 1 stycznia 2015 roku na stanowisku księgowej w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.850 zł,
- J. C. zatrudniony od dnia 1 czerwca 2015 roku na stanowisku pracownika fizycznego/kierowcy w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.850 zł,
- P. C. zatrudniony od dnia 1 lipca 2016 roku na stanowisku operatora maszyny do produkcji siatki i drutu w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.850 zł,
- M. C. zatrudniony od dnia 4 czerwca 2015 roku na stanowisku specjalisty ds. obsługi klienta w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.850 zł,
- M. J. zatrudniony od dnia 1 października 2016 roku na stanowisku kierowcy/pracownika magazynowego w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.850 zł,
- E. K. (2) zatrudniona od dnia 2 czerwca 2016 roku na stanowisku specjalisty ds. obsługi klienta w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.850 zł,
- P. P. (1) zatrudniony od dnia 1 września 2015 roku, na stanowisku operatora linii do termicznego nanoszenia polimeru w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.850 zł,
- P. P. (2) zatrudniony od dnia 1 maja 2015 roku na stanowisku magazyniera w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 1.850 zł,
- N. S. zatrudniona od dnia 14 stycznia 2014 roku na stanowisku dyrektora generalnego ds. zarządzania firmą w pełnym wymiarze czasu pracy (od dnia 20 czerwca w wymiarze 3/4 etatu) z wynagrodzeniem w wysokości 11.500 zł,
- Ł. S. zatrudniony od dnia 28 lipca 2012 roku na stanowisku menadżera w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 2.000 zł,
- S. W. zatrudniony od dnia 1 grudnia 2015 roku na stanowisku pracownika fizycznego w wymiarze czasu pracy wynoszącym 1/2 etatu z wynagrodzeniem w wysokości 925 zł.

(wykaz osób zatrudnionych w firmie płatnika w latach 2015 - 2016 k.57 – 58)

W 2016 r. przychody firmy płatnika kształtowały się następująco:

- styczeń – 312.263 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 326.797zł),
- luty – 502.070 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 31.144 zł),
- marzec – 778.072 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 671.984 zł),

- kwiecień – 1.127.809 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 942.579 zł),
- maj – 1.183.527 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 1.066.783 zł),
- czerwiec – 1.043.279 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 882.761 zł),
- lipiec – 804.081 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 808.189 zł),
- sierpień – 757.895 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 757.896 zł),
- wrzesień – 647.569 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 620.126 zł),
- październik – 589.635 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 580.615 zł),
- listopad – 455.489 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 449.842 zł),
- grudzień – 450.112 zł (koszty uzyskania przychodu wyniosły 515.711 zł).

(zestawienie przychodów płatnika w 2016 r. k.59)

Ubezpieczona podpisywała listy obecności w maju 2016 roku, z których wynika, iż pracowała w godzinach od 8:00 do 14:00.

Od dnia 1 czerwca 2016 roku E. K. (1) przebywała na zwolnieniu lekarskim.

(zeznania wnioskodawczyni min.00:04:08 – 00:27:59 protokół z 12.07.2017 r. w zw. z k.69 odwrót – 70)

Podczas nieobecności ubezpieczonej w pracy, obowiązki przez nią wykonywane zostały przejęte przez A. K., a następnie przez M. C., który został ostatecznie przesunięty do obsługi klientów indywidualnych.

(zeznania zainteresowanego A. K. min.00:28:16 – 00:41:49 protokół z 12.07.2017 r.)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał przede wszystkim w oparciu o załączone do akt dokumenty w postaci m.in. akt osobowych ubezpieczonej, dokumentacji medycznej, akt rentowych ZUS, dokumentacji finansowej płatnika składek, zestawienia pracowników zatrudnionych w latach 2015 – 2016 oraz częściowo tylko w oparciu o zeznania świadka E. B. oraz ubezpieczonej i zainteresowanego.

Zdaniem Sądu zeznania świadka, ubezpieczonej oraz zainteresowanego nie zasługują na wiarę w zakresie, w jakim wskazywano, że od 1 maja 2016 roku ubezpieczona zajmowała się wyłącznie obsługą klienta strategicznego, co z kolei miało uzasadniać wzrost jej wynagrodzenia przy jednoczesnym zmniejszeniu wymiaru czasu pracy. Zeznania zainteresowanego i ubezpieczonej w tej części są niespójne, zaś świadek E. B. w maju 2016 roku była niezdolna do pracy i nie ma wiedzy czym zajmowała się ubezpieczona w tym okresie.

Podkreślić bowiem należy, że o ile w początkowej części swoich zeznań ubezpieczona twierdziła, że po 1 maja 2016 roku zajmowała się jedynie obsługą klienta strategicznego, o tyle po okazaniu jej faktur VAT z maja 2016 roku (wskazujących ubezpieczoną jako wystawcę), E. K. (1) wskazała, że sporadycznie wystawiała faktury klientom strategicznym, których obsługiwała. Co jednak istotne, kwoty ujawnione na fakturach nie wskazują, aby nabywcy towarów byli klientami strategicznymi, a zatem w maju 2016 roku zakres obowiązków pracowniczych ubezpieczonej nie uległ zasadniczej zmianie. Co również istotne, twierdzenia ubezpieczonej o świadczeniu pracy w godzinach od 9 do 15 pozostają w oczywistej sprzeczności do dokumentacji pracowniczej (list obecności), z której wynika wprost, że była ona obecna w pracy w godzinach od 8 do 14. Nadto ubezpieczona, oprócz własnych twierdzeń, nie przedłożyła żadnych dowodów na okoliczność prowadzenia negocjacji czy też kontaktu z klientami strategicznymi w maju 2016 roku, a zatem Sąd nie miał możliwości zweryfikowania jej stanowiska. Twierdzenia zaś zainteresowanego o podwyższaniu wynagrodzeń pracowników w związku z rozpoczęciem sezonu nie znajdują uzasadnienia w dostarczonej

przez niego dokumentacji, z której wynika, że wprawdzie podwyższał on wynagrodzenia zatrudnianych pracowników, ale było to związane z obowiązującymi go przepisami o płacy minimalnej. Z dokumentacji dostarczonej przez zainteresowanego wynika, że oprócz ubezpieczonej jednemu z zatrudnianych przez niego pracowników (N. S.) podwyższono znacznie wynagrodzenie, ale co istotne osoba ta pełniła funkcje kierownicze, nadto wynagrodzenie to zostało również zakwestionowane przez organ rentowy.

Zeznania zainteresowanego dotyczące przyczyn podwyższenia wynagrodzenia ubezpieczonej są niewiarygodne, bowiem pozostają w sprzeczności z zeznaniami złożonymi w toku postępowania przed organem rentowym. Zainteresowany zeznał wówczas, iż „E. K. (1) zaszła w ciążę i zgłosiła chęć zmiany wymiaru czasu pracy i płacy z uwagi na ciążę” (protokół - k.16 akt ZUS). Natomiast w postępowaniu przed Sądem zainteresowany podał inne przyczyny zmiany warunków pracy ubezpieczonej – powierzenie obowiązków związanych z obsługą klienta strategicznego. W ocenie Sądu zeznania zainteresowanego złożone w toku niniejszego postępowania mają na celu uwiarygodnić stanowisko ubezpieczonej, że zmiana warunków umowy o pracę nie była spowodowana zamiarem uzyskania wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego w okresie macierzyństwa tylko rzeczywistymi potrzebami pracodawcy. Jeśli twierdzenia ubezpieczonej byłyby prawdziwe, to zainteresowany nie podawałby innych przyczyn zmiany warunków umowy w toku postępowania administracyjnego.

Sąd pominął zeznania ubezpieczonej w części dotyczącej daty w której dowiedziała się o ciąży. Niewątpliwie pierwszą wizytę lekarską w związku z ciążą ubezpieczona miała 10 maja 2016 roku, a w dniu 20 maja 2016 roku (jak wynika z karty leczenia szpitalnego była w 8 tygodniu ciąży). W ocenie Sądu istotne znaczenia ma okoliczność, czy w dacie w której powstał obowiązek zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne na podstawie nowych warunków płacy ubezpieczona wiedziała o ciąży. Taką wiedzę w czerwcu 2016 roku ubezpieczona miała. Nadto z zeznań zainteresowanego wynika, iż to ubezpieczona z uwagi na ciążę poprosiła go o zmianę wynagrodzenia i wymiaru czasu pracy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne.

Na wstępie wskazać należy, że przedmiotem osądu w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych są okoliczności istotne do ustalenia konkretnych i indywidualnych praw lub obowiązków ubezpieczeniowych ujawnionych i dochodzonych w postępowaniu sądowym. W rozważanej sprawie osiąd sporu między ubezpieczoną E. K. (1), a organem rentowym była wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, mająca bezpośrednie przełożenie na wysokość świadczeń ubezpieczeniowych uzyskiwanych przez ubezpieczoną.

Organ rentowy zakwestionował wysokość wynagrodzenia jakie E. K. (1) miała osiągać od 1 maja 2016 roku przy wymiarze czasu pracy wynoszącym $\frac{3}{4}$ etatu wskazując, że aneks do umowy o pracę jest nieważny, natomiast podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne odpowiada kwota minimalnego wynagrodzenia, proporcjonalnie pomniejszona do wymiaru czasu pracy zgodnie z aneksem do umowy o pracę z dnia 15 kwietnia 2016 roku w przeliczeniu na okres miesiąca to jest kwocie 1.387,50 zł.

Zgodnie z treścią art.6 ust.1 punkt 1 i art.3 punkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016, poz.963 ze zm.) obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, chorobowym i wypadkowym - podlegają osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są pracownikami w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych będących pracownikami, w myśl art.18 ust.1 ww. ustawy, stanowi przychód, o którym mowa w art.4 punkt 9, to jest przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy.

Dopuszczalność dokonywania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kontroli i kwestionowania wysokości wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że zostało wypłacone na podstawie umowy sprzecznej z prawem, zasadami współżycia społecznego lub

zmierzającej do obejścia prawa (art.58 k.c.), jest w orzecznictwie Sądu Najwyższego niekwestionowana (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 roku, II UZP 2/05, Lex nr 148238; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 roku, II UK 16/05, Lex nr 182776; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 roku, III UK 89/05, Lex nr 182780; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r. sygn. III UK 7/09, Lex nr 509047), a nadmierne podwyższenie wynagrodzenia pracownika w zakresie prawa ubezpieczeń społecznych może być ocenione, jako dokonane z zamiarem nadużycia prawa do świadczeń.

W uchwale z dnia 27 kwietnia 2005 roku Sąd Najwyższy sformułował tezę, iż – na gruncie art.353¹ k.c. - w prawie pracy obowiązuje zasada swobodnego kształtowania postanowień umownych, przy czym wolność kontraktowa realizuje się tylko w takim zakresie, w jakim przewiduje to obowiązujące prawo. Autonomia stron umowy w kształtowaniu jej postanowień podlega, więc ochronie jedynie w ramach wartości uznawanych i realizowanych przez system prawa, a strony obowiązuje nie tylko respektowanie własnego interesu jednostkowego, lecz także wzgląd na interes publiczny. Powyższe przeniósł Sąd Najwyższy na grunt prawa ubezpieczeń społecznych stwierdzając, iż art.18 ust.1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w związku z art.12 ust.1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016 roku, poz.2032) oraz z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (tekst jednolity Dz.U. z 2015 roku, poz.2236), musi być uzupełniony w ramach systemu prawnego stwierdzeniem, że podstawę wymiaru składki ubezpieczonego będącego pracownikiem stanowi wynagrodzenie godziwe, a więc należne, właściwe, odpowiednie, rzetelne, uczciwe i sprawiedliwe, zachowujące cechy ekwiwalentności do pracy.

W cytowanej wyżej uchwale Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że kontrola wynagrodzenia za pracę w aspekcie świadczeń z ubezpieczenia społecznego - zarówno w zakresie zgodności z prawem, jak i zasadami współzycia społecznego - może być prowadzona przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który stosownie do art.86 ust.2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, upoważniony jest do kontroli wykonywania zadań i obowiązków w zakresie ubezpieczeń przez płatników składek. Kontrola ta obejmuje między innymi zgłoszenie do ubezpieczenia oraz prawidłowość i rzetelność obliczenia, potrącenia i płacenia składki. Oznacza to przyznanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych kompetencji do badania zarówno tytułu zawarcia umowy o pracę, jak i ważności jej poszczególnych postanowień i - w ramach obowiązującej go procedury - zakwestionowania tych postanowień umowy o pracę w zakresie wynagrodzenia, które pozostają w kolizji z prawem lub zasadami współzycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa. Sąd Najwyższy podkreślił przy tym, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest ograniczony wyłącznie do zakwestionowania faktu wypłacenia wynagrodzenia w ogóle lub we wskazanej kwocie ani tylko prawidłowości wyliczenia, lecz może ustalać stosunek ubezpieczenia społecznego na ściśle określonych warunkach, będąc niezwiązanym nieważną czynnością prawną (w całości lub w części). Realna możliwość takiej kontroli powstaje po przekazaniu przez płatnika raportu miesięcznego, przedkładanego zgodnie z art.41 ust.1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W raporcie płatnik przedstawia między innymi dane o tytule ubezpieczenia i podstawie wymiaru składek oraz dokonuje zestawienia należnych składek na poszczególne ubezpieczenia. Dane te mogą być zakwestionowane zarówno przez ubezpieczonego, jak i przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Przytoczony pogląd Sądu Najwyższego dopuszczający kompetencję organu ubezpieczeń społecznych w zakresie weryfikowania treści umowy o pracę w zakresie postanowień określających wynagrodzenie za pracę, czyli przychód zadeklarowany, jako podstawa wymiaru składek, został w podzielony w orzecznictwie sądów powszechnych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 października 2012 roku, III AUa 1356/12, Lex nr 1237108; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 10 stycznia 2013 roku, III AUa 1039/12, Lex nr 1267331). Stanowisko to Sąd Okręgowy w składzie niniejszym również podziela.

W aspekcie zgodności z normami prawa cywilnego ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nie podlega stosunek ubezpieczenia społecznego, lecz związany z nim stosunek o charakterze cywilnoprawnym - ocenie z zastosowaniem zasad współzycia społecznego nie podlega bowiem sama podstawa wymiaru składek, ale stanowiąca tę podstawę wysokość umówionego przez strony stosunku prawnego i wypłaconego wynagrodzenia (przychodu). Zatem ocenie

organu rentowego (oraz sądu ubezpieczeń społecznych) w oparciu o przepisy prawa cywilnego, a w szczególności art.58 k.c., podlega nie stosunek ubezpieczenia społecznego, lecz stosunek pracy, co znajduje swoją podstawę w art.300 k.p. W konsekwencji, w razie stwierdzenia, że wynagrodzenie ustalone w umowie o pracę zostało zawyżone (jest nieadekwatne do wykonywanej przez pracownika w rzeczywistości pracy) to również organ rentowy jest niezwiązany umową o pracę w tej części, albowiem w tym zakresie stanowi ona nieważną czynnością prawną (art.58§ 2 i 3 k.c.). Powyższe wpływa z kolei na wysokość wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, albowiem - jak wskazano już powyżej - skutki umowy o pracę są nie tylko bezpośrednie, dotyczące wprost wzajemnych relacji między pracownikiem i pracodawcą, lecz także dalsze, pośrednie, w tym w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, kształtując stosunek ubezpieczenia społecznego, w tym wysokość składki oraz odpowiednich świadczeń.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest ograniczony wyłącznie do zakwestionowania faktu wypłacenia wynagrodzenia w ogóle lub we wskazanej kwocie ani tylko prawidłowości wyliczenia, lecz może ustalać stosunek ubezpieczenia społecznego na ściśle określonych warunkach, będąc niezwiązanym nieważną czynnością prawną (w całości lub w części). Prawo ubezpieczeń społecznych nie reguluje sposobu, w jaki organ ubezpieczeń społecznych może zastępować nieważne z mocy art.58§3 k.c. poszczególne klauzule umowy o pracę.

W niniejszej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypełnił ten brak przez przyjęcie za podstawę wymiaru składki wynagrodzenie w wysokości $\frac{3}{4}$ wynagrodzenia minimalnego w 2016 roku.

Należy podkreślić, iż alimentacyjny charakter świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz zasada solidaryzmu wymagają, żeby płaca (stanowiąca podstawę wymiaru składki) nie była ustalona ponad granicę płacy słusznej, sprawiedliwej, żeby nie przewyższała wkładu pracy, żeby składka nie przekładała się na świadczenia w kwocie nienależnej.

Ustalenie w umowie o pracę wysokiego wynagrodzenia za pracę może być, w konkretnych okolicznościach, uznane za nieważne, jako dokonane z naruszeniem zasad współzycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści z systemu ubezpieczeń społecznych kosztem innych uczestników tego systemu.

W związku z brzmieniem zdania drugiego art.13 k.p. za kwotę godziwego wynagrodzenia uważa się już kwotę minimalnego wynagrodzenia ustaloną w trybie określonym w ustawie z 10 października 2002 roku o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. nr 200, poz. 1679 z późn. zm.). Zgodnie zaś z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 września 2015 roku w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2015 roku (Dz.U. z 2015 r., poz.1385) kwota ta w 2016 roku wynosiła 1.850 zł.

Pojęcie „zasad współzycia społecznego”, użyte w art.58§2 k.c., nie jest zdefiniowane w przepisach prawa. Pojęcie to odsyła do norm moralnych (a nie prawnych), które odnoszą się do wzajemnych, zewnętrznych stosunków między ludźmi (także innymi podmiotami) i które są dominujące w społeczeństwie. Odwołanie się do zasad współzycia społecznego oznacza odwołanie się do idei słuszności w prawie i do powszechnie uznawanych wartości w kulturze naszego społeczeństwa. Ujmując rzecz ogólnie, można przyjąć, że przez zasady współzycia społecznego należy rozumieć podstawowe zasady etycznego i uczciwego postępowania (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 roku, IV CKN 1756/00, Lex nr 80259 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 2012 roku, III CZP 84/12, Lex nr 1281372). Klauzula ta wyraża, bowiem ideę słuszności, odwołującą się do powszechnie uznawanych w kulturze społeczeństwa wartości i umożliwia dostosowanie ogólnych norm prawnych do konkretnego stanu faktycznego przy uwzględnieniu systemu ocen czy zasad postępowania o charakterze pozaprawnym, co służy realizacji sprawiedliwości w znaczeniu materialnoprawnym, będącej wartością konstytucyjną (art.45 ust.1 Konstytucji, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 października 2000 roku, SK 5/99, Lex nr 45558).

Na gruncie niniejszej sprawy należy wskazać, że do zasad współzycia społecznego należą w szczególności: zasada równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, zasada solidaryzmu ubezpieczeń społecznych, zasada ochrony interesów i niepokrzywdzenia innych ubezpieczonych, zasada nieuprawnionego nieuszczipiania środków funduszu ubezpieczeń społecznych oraz elementarne zasady uczciwego obrotu prawnego. Zasady współzycia społecznego może

naruszać ustalenie w umowie o pracę wysokiego wynagrodzenia za pracę w celu osiągnięcia nieuzasadnione wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2005 roku, III UK 89/05, Lex nr 182780).

Zdaniem Sądu, w będącej przedmiotem rozpoznania sprawie, kwestionowanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wysokości ustalonego w umowie o pracę wynagrodzenia było uzasadnione.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że o ile nadmierne uprzywilejowanie płacowe pracownika mieści się w granicach swobody kształtowania postanowień umownych na gruncie zasad prawa pracy, o tyle na płaszczyźnie prawa ubezpieczeń społecznych, w którym pierwiastek publiczny zaznacza się bardzo wyraźnie, tym samym postanowieniom można przypisać zamiar nadużycia prawa do świadczeń przysługujących z ubezpieczenia.

Wzorzec godziwego wynagrodzenia, który czyni zadość ekwiwalentności zarobków do rodzaju i charakteru świadczonej pracy oraz posiadanych przez pracownika doświadczenia i kwalifikacji zawodowych uwzględniać powinien między innymi takie czynniki, jak: siatka wynagrodzeń obowiązująca w zakładzie pracy, średni poziom wynagrodzeń za taki sam lub podobny charakter świadczonej pracy w danej branży, wykształcenie, zakres obowiązków, podleganie odpowiedzialności materialnej oraz dyspozycyjność (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2014 roku, I UK 302/13, Lex; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2005 roku, II UZP 2/05, OSNP 2005/21/338).

Kwestią sporną w sprawie pozostawało zatem, czy zachodziły przesłanki do ustalenia, że E. K. (1) powinna być objęta ubezpieczeniem społecznym z podstawą wymiaru składek od jakiej płatnik rozliczył składki, czy też jak chciał tego organ rentowy – podstawa wymiaru składek powinna zostać obniżona do wysokości wynagrodzenia minimalnego proporcjonalnie pomniejszonego do wymiaru czasu pracy zgodnie z aneksem do umowy o pracę z dnia 15 kwietnia 2016 roku w przeliczeniu na okres miesiąca to jest kwocie 1.387,50 zł. Należało zatem ustalić, czy postanowienia aneksu do umowy o pracę były sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, tym samym czy były nieważne (art.58§2 k.c.). Powyższe sprowadza się do rozstrzygnięcia podstawowej kwestii - czy wysokość wynagrodzenia wypłacona E. K. (1) za jej pracę była godziwa, to znaczy czy wynagrodzenie to stanowiło ekwiwalentne wynagrodzenie do rodzaju, ilości i jakości pracy oraz wymaganych kwalifikacji.

Analiza zebranego materiału dowodowego prowadzi do jednoznacznego wniosku, że zmiana warunków zatrudnienia ubezpieczonej polegająca na zwiększeniu wynagrodzenia do 3.200 zł brutto, przy jednoczesnym zmniejszeniu wymiaru czasu pracy do $\frac{3}{4}$ etatu miała na celu uzyskanie przez E. K. (1) wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Z ustaleń Sądu wynika, iż do 30 kwietnia 2016 roku ubezpieczona pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy. Nowe warunki umowy (wymiar $\frac{3}{4}$ etatu i wynagrodzenie 3.200 zł) miały obowiązywać od dnia 1 maja 2016 roku. Formalna zmiana warunków umowy o pracę (związana z koniecznością opłacenia składki od nowej podstawy wymiaru) została dokonana w czerwcu 2016 roku, czyli w okresie w którym ubezpieczona wiedziała, że jest w ciąży i miała świadomość, że w niedalekiej przyszłości będzie na pewno korzystać ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego z powodu macierzyństwa.

W ocenie Sądu, w świetle zgromadzonego w postępowaniu materiału dowodowego, brak jest podstaw do przyjęcia, że od dnia 1 maja 2016 roku doszło do rzeczywistej zmiany obowiązków pracowniczych powierzonych ubezpieczonej i tym samym nie zaistniała konieczność zwiększenia należnego jej wynagrodzenia do kwoty zawartej w treści aneksu do umowy o pracę. Na mocy aneksu do umowy o pracę, E. K. (1) powierzono obowiązki specjalisty ds. klientów strategicznych i przetargów które, jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, nie różniły się od obowiązków dotychczas przez nią wykonywanych, gdyż m.in. nadal zajmowała się ona obsługą klientów indywidualnych. Ponadto, zgodnie ze strategią obowiązującą w firmie płatnika, osoby zatrudniane na stanowiskach obsługi klienta, za świadczoną pracę otrzymywały wynagrodzenie minimalne, które było co prawda zwiększane, ale jedynie do kwoty obowiązującego w danym roku wynagrodzenia minimalnego. W ocenie Sądu, u płatnika składek nie zaistniała realna potrzeba zatrudnienia specjalisty ds. obsługi klienta strategicznego, gdyż obowiązki te

podczas nieobecności ubezpieczonej w pracy, zostały przejęte przez pracodawcę. Co więcej, zgromadzony materiał wskazuje, że firma zainteresowanego obsługiwała jedynie kilka podmiotów strategicznych i zapewne ubezpieczona mogła zajmować się ich obsługą bez uszczerbku dla dotychczas wykonywanych (przed 1 maja 2016 r.) obowiązków pracowniczych.

Nie ulega natomiast wątpliwości, że E. K. (1) była kilkuletnim pracownikiem firmy (...) i niewątpliwie miała wpływ na jej funkcjonowanie, tak jednocześnie po stronie pracodawcy nie zaistniała potrzeba zatrudnienia ubezpieczona na warunkach określonych w aneksie do umowy o pracę. Podkreślić w tym miejscu należy, iż zwiększenie wynagrodzenia ubezpieczonej przy jednoczesnej zmianie wymiaru czasu pracy miało jedynie na celu zastosowanie dyspozycji art.40, a nie mniej korzystnej dla ubezpieczonej dyspozycji art.36 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity Dz. U. z 2016 roku, poz.372 z późn. zm.). Zgodnie bowiem z art.40 ww. ustawy w przypadku zmiany wymiaru czasu pracy, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego stanowi wynagrodzenie ustalone dla nowego wymiaru czasu pracy (a więc byłaby to kwota 3.200 zł). Tym samym brak zmiany wymiaru czasu pracy wiązałby się z koniecznością zastosowania w stosunku do wnioskodawczyni art.36 ww. ustawy i wówczas podstawę wymiaru stanowiłoby przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, a to oczywiście byłoby dla niej niekorzystne.

W okresie niezdolności ubezpieczonej w pracy zainteresowany nie zatrudnił innego pracownika na jej miejsce. Trudno zatem przyjąć, aby zainteresowany widząc potrzebę stworzenia stanowiska do obsługi klienta strategicznego, w okresie jej nieobecności w pracy nie powierzył jej obowiązków innej osobie.

W ocenie Sądu strony zmieniając warunki umowy o pracę (przez zwiększenie wymiaru czasu pracy i wynagrodzenia) miały świadomość, że wykonywanie przez ubezpieczoną pracy na nowych warunkach będzie krótkotrwałe i że ubezpieczona będzie mogła skorzystać z wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego w okresie choroby i macierzyństwa.

Natomiast niewątpliwie czas pracy ubezpieczonej w okresie od 1 maja 2016 roku zmniejszył się do 6 godzin, co wynika z list obecności, na których wpisywano godziny pracy.

Reasumując, nie sposób uznać, by wynagrodzenie na kwotę 3.200 zł miesięcznie od 1 maja 2016 roku odpowiadało zakresowi powierzonych ubezpieczonej obowiązków i uwzględnienia ilości świadczonej pracy. Zmiany w zakresie czasu pracy i wynagrodzenia służyły jedynie w celu bezpodstawnego uzyskania wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Takie działanie ubezpieczonej oraz płatnika należy uznać za niezgodne z zasadami współzycia społecznego. W konsekwencji stwierdzić należy, iż postanowienia aneksu do umowy o pracę z dnia 15 kwietnia 2016 roku odnoszące się do wysokości ustalonego przez strony wynagrodzenia za pracę, w zakresie, w jakim ustalone wynagrodzenie przekracza początkowo ustalone wynagrodzenie (na poziomie wynagrodzenia minimalnego), są nieważne na mocy art.58§2 i 3 k.c. w zw. z art.300 k.p. Ustalenie wynagrodzenia na kwotę wynagrodzenia minimalnego, proporcjonalnie pomniejszonego do wymiaru czasu pracy, nie odbiega w istotny sposób od wzorca godziwego wynagrodzenia pracownika o kwalifikacjach i doświadczeniu zawodowym ubezpieczonej, przy uwzględnieniu świadczeń uzyskiwanych przez pozostałych pracowników zatrudnionych w „PPHU (...)” na stanowiskach zajmujących się obsługą klientów.

Wobec powyższego Sąd na podstawie art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie.

(S.B.)

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni.

30.08.2017 r.